

urainak. Nem fülük most sem. Az már a szociálliberális koalíció történelmi pechje, hogy a civil szolgálat iránti érdeklődés eszkalálódásának veszélyével épp nekik és épp most kell szembenézniük. Hát igen, egy csöppet kínos ez az egész.

És túl sok eszköz között nem adatott meg válogatniuk. Először is leállították a polgári szolgálat további intézményesedését. Már '94 őszén meg kellett volna születnie a polgári szolgálatról szóló törvénynek - ez rendezte volna, egyebek mellett, a szolgálatot teljesítők anyagi körülményeit. Míg jelenleg 4-9 ezer forint között "keres" egy alternatív, a törvényi szabályozással egy létminimumot mindenkor elérő, inflációkövető megélhetési (illetve: vegetálási) szintet kellett volna garantálni számukra. Mivel a katonai lobby szerint ez tovább növelné a civil szolgálat "vonzását", az egész dosszié, azaz a polgári szolgálat egységes jogi szabályozásának terve elsüllyedt egy sötét minisztériumi fiókban.

Mindez persze még édes kevés; ezzel csak a "stabilizációt" oldották meg – a "kibontakozáshoz" elkerülhetetlen a suba alól kibújva valami merészebb huszárvágást is végrehajtani. Kapóra jön ilyenkor egy új alkotmányozási folyamat; ami ott végül rögzül, azon már sem Sólyom Lacival, sem Strasbourggal nem lehet változtatni! Az új Alkotmány koncepciójának 1995. márciusi tervezetében a "szerzők" be is mutatnak egy ügyes huszárvágást. A koncepció szerint a polgári szolgálat mint olyan megszűnnék. "Minden magyar állampolgár férfi az általános hadkötelezettség alapján fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálat teljesítésére köteles." A civil szolgálat, úgy mellékesen, a hadkötelezettségen kívül teljesíthető. Tehát nem a katonai szolgálat helyett, hanem csak úgy. Pluszban, hobbiból. Ám ha valakinek – 12 hónap katonáskodás után - még kedve gerjedne az újfajta polgári szolgálatra, le kell hűtenem. Ennek a polgári szolgálatnak már semmi köze a civil élethez. "A kötelezettségek minden formájának a fegyveres erők alkotmányos funkciójának teljesítéséhez, illetve a honvédelem polgári szerveinek rendeltetészerű feladataihoz kell kapcsolódnia."

A tervezetből következetesen levezethető, hogy az ötletgazdák – a mindennapokra vetítve - milyen sorsot szánának az alternatív szolgálatnak. A fegyvertelen katonai szolgálat egyetlen lehetőségére lesorvasztva az intézményt gyakorlatilag katonai alakulatokká szerveznék át, "beolvasztva" a jelenleg az egészségügyben, környezetvédelemben, kulturális szférában stb. dolgozó civil szolgálatosokat. Jobb esetben a polgári védelem alá besorozva (katasztrófaelhárítás, légoltalmi gyakorlatok, közmunkák) sameszkodhatnának mint egyenruhás, ám értéktelen, harcra nem vethető golyófogók. (Választhatasz: Használod-e a szerszámot, vagy csak szolgálad tökök forgatóját? Ez lenne tehát az újdondász

alternatív lehetőség; kétségtelen, nem olyan "európaias", viszont nem csábít - lelkiismereti szabadság címén - a kiképzés alóli kibúvára sem...) Az alkotmányjogász elmék tehát kattognak, s készségesen szállítják a

rendszerváltás zűrzavaros éveiben elburjánzott ultraliberális emberi jogi vadhajtások lenyesegetésére alkalmas szabályozási javaslatokat. Félelemre azonban (nekünk) nincs okunk. Az Alba Kör a helyén van. Ha pedig a civil társadalom aktivizálható rétegei erőszakmentesen, de kellő határozottsággal felsorakoznak melléje - ezt az átlátszó militáns manővert még csírájában el lehet haláloztatni.

Lábjegyzet: Az Országgyűlés javasolt tavaszi menetrendjében újra szerepel a polgári szolgálatról szóló törvénytervezet tárgyalása. Elképzelések szerint az alternatív szolgálat szabályozását csomagban, együtt tárgyalnák egyéb honvédelmi (hivatásos katonák jogállásáról szóló stb.) jellegű törvénytervezetekkel.

1990.

MERZA JÓZSEF

APOKALIPSZIS

Zsuzsika vidáman, gondtalanul, szokásához híven bejelentés nélkül libbent be könyvtári szobámba. Zsuzsika korábban az Akadémia egy munkacsoportjában dolgozott, és intézetünk könyvtárában is gyűjtött anyagot. Ő is a létszámleépítés áldozata lett, de, ismeretségünk folytán, havonta továbbra is eljön hozzám.

Zsuzsika Jehova Tanúja, és feladatának tudja, hogy ellásson minket a tanúk irodalmával. Az *Őrtorony* és az *Ébredjétek* című füzeteket hozza, és felhívja figyelmünket a bennük lévő fontosabb cikkekre. Táskaájában mindig ott van sok füllel ellátott Bibliája, amelybe gyakran belelapoz. Megbeszélésre szánt szöveget terjeszt elő, hiszen feladatához tartozik a tanítás hirdetése is. Én időnkint elfogadom kezdeményező szerepét, gyakorta azonban megelőzőm egy engem érdeklő kérdés előterjesztésével, ami révén magamhoz ragadhatom a beszélgetés irányítását, és időhiány esetén a lezárását is. Az őszinteség jegyében el szoktam mondani, hogy ezzel vagy azzal nem értek egyet, és az alapul szolgáló bibliai szöveget egészen más szemmel nézem, mint ő, de sok gyakorlati kérdésben azért egyetértünk.

Zsuzsika bízik bennem, mert gyülekezetük egyik kiemelkedő vezetőjét barátomnak tudhatja. János a sárospataki református kollégium diákja volt, majd lelkész lett. Életében akkor állt be fordulat, amikor a második világháború idején tanúja lett a katonai szolgálatot megtagadó hívők kivégzésének. Ekkor

letette lelkészi palástját, és belépett a gyülekezetbe. Azóta közösségvezető lett, és vállalja a helyzetéből adódó egyszerű életet. Húsz évvel ezelőtt megpróbáltam együtt működni vele a szolgálatmegtagadók érdekében, de nem vállalt semmiféle nyilvános akciót, mondván, hogy nincs mit tárgyalni a Sátán képviselőivel. Ha esetleg nem így fejezte volna ki az álláspontját, akkor is világossá tette, hogy a kiválasztottak világától teljesen idegen a hatalmasok világa.

Zsuzsika nem egyszer felhívta a figyelmemet a jövőre, s benne a kiválasztottak sorsára. Irodalmi anyagaiban lenyűgöző képekben tárul fel az izajási látomás világa. Túl vagyunk az ítéleten, s az üdvözültek mind fiatal, egészséges, jól öltözött emberek, bájos gyermekekkel. Egy apa éppen hatalmas gyümölcsöskosárral érkezik, a család boldog szeretettel fogadja. A ház körül a legkülönbözőbb állatok serege látható, fényes szőrű kutyák és oroszánok simulnak a játszadozó gyerekekhez. A virágos rétet erdők szegélyezik, patakok, folyók szelik át, s a távolban hóval fedett hegycsúcsok integetnek felénk. Az igazaké lesz az elvesztett Paradicsom minden gazdagsága és szépsége. Ezt mondja a Korán is, valamivel markánsabb vonásokkal, hiszen a folyópartokat övező árnyas ligetekben érintetlen szüzek lesznek a hitvallók jutalmai. Ez kicsit meggyorsítja az egészséges férfiember vérkeringését.

Mindenesetre azonban előzőleg át kell élni bizonyos dolgokat ebben a világban. Zsuzsika sem mentes az ítélet időpontjának kijelölésétől. Ha nem szenvedünk gyors vértanúhalált, ha nem követünk el öngyilkos merényletet, akkor még elég sok fáradságon kell átmennünk, amíg – reményünk szerint – eljutunk az örök boldogságba, ahol „minden bús teheti / levette boldogan / Sionnak énekét / daloljuk gondtalan”. Az idő azonban múlik, új dátumokat kell kijelölnünk, s a világ gonoszsága sem ad egyértelmű jelet az ítélet eljövételére. Zsuzsika jóságosan néz rám, amikor felhívom a figyelmét a múlt hatalmas gonoszságaira, és azt mondom, hogy minden gonoszságnál van még nagyobb gonoszság, s lehet, hogy mi magunk leszünk önitéletünk végrehajtói.

Nehéz a tanítvány élete. Magunkra maradtunk, és lelkesedésünk perceit követik az egyedüllet órái. Amíg elődjünk a Tanítóval jártak, elég bizonytalan volt a mindennapi életük. Kaptak ugyan meghívást ebédre, halászként maguk is tudtak gondoskodni ennivalóról, de voltak idők, amikor a száraz kalászkok morzsolgatására kellett ráfanyalodniuk. Mindez azonban semmit sem számít, ha az utolsó hónapok életveszélyével hasonlítjuk össze. Ők túléltek, de a Mestert kivégezték. Különös módon, néhány nap múlva, élve megjelent, többen látták, beszéltek, együtt étkeztek vele. Aztán elment, többé nem látták, s csak

abban hihettek, hogy nemsokára visszatér. Pál ezt annyira hitte, hogy a korinthusiaknak is megírta: rövid az idő, elmúlik a jelen világ, nem kell belebonyolódni a dolgokba. Ekkor már az ötvenes években járunk, a négy pártra szakadt hívők tapasztalhatták, hogy a kereszténység sem egyszerű ügy. Eltelik még negyven kemény év, külső és belső viszályok, fenyegetések, elméleti gondok között, s a száműzetésben élő János hozzáfog, hogy átgondolja, tisztázni próbálja a jelen és főleg a jövő alakulását. Mi várható, mi történhet még addig, amíg az Úr visszatér és megteremti ígért Országát, amelyben a bűnösök megbűnhődnek, az igazak pedig megkapják jutalmukat. Az Apokalipszis felfedi azt a látomást, azt a hatalmas színjátékot, amely a legkedvesebb tanítvány lelkében megszületett mindabból, amit megértett a három év során. Az eredmény nem egyértelmű, de hát korábban is voltak disszonáns hangok az apostolok között. Rangviták, miniszteri posztok, a régi rend helyreállítása adott témát a beszélgetésekre. A negyvennapos zárótanfolyam eredménye is elég lehangoló. Pünkösöd hatalmas lendületet adott az újrakezdésre, de hát az érzelmi lángolás nem oldja meg a fiatal gyülekezet megannyi elméleti és gyakorlati problémáját. Az Apostolok cselekedeteinek olvasása érthetővé teszi János érzelmeit. Jöjj el, Uram, Jézus – sóhajt a szentíró, amikor megalapozza egy dicsőséges megjelenés, egy egész világra kiterjedő, kozmikus ítélet forgatókönyvét. Győz az igazság, egymásra talál a diadalmas Jézus és a hűséges, tanúságtevő tanítvány. Vége a magánynak, vége a szorongásnak. Mindörökké eljött Isten Országáa.

Ha elgondolkozunk azon, hogy hároméves intenzív tanfolyam után miért is ment Péter karddal vacsorázni, akkor azt is megkérdezhettük, hogy milyen lelkülettel róttá János a nagy igazságtételről szóló sorokat. Lélektanilag teljesen érthető a sokat szenvedett ember vágya önmaga igazolására és a bűnösök megbüntetésére. Zúduljon a poklok minden kínja ellenségeink nyakába, csapjon beléjük a tüzes istennyila – bőséges témát nyújtva a horror képzőművészeti megfogalmazására. Jól érezte magát János, amikor tapostatta Isten haragjának sajtóját, s a vér a lovak zablájaig ért ezerhatszáz stádiumnyira? Miféle lelkület van bennetek? – kérdezte annak idején igazságtévést akaró tanítványaitól a Rabbi. Még mindig ugyanaz a lelkület van benned? – kérdezhetné Jánostól az, aki halála előtt hóhéraiért imádkozott, mert azok nem tudták, mit cselekszenek. Vagy az idők végezetére megváltozik a szelíd, az alacsonyszívű Jézus, hogy végül energikus, férfias büntetőbíró legyen belőle? Összefér a Hegyi Beszéd és az Apokalipszis? Összefér bennem is? Eddig összehúztam magamat az Utat járva, de elég volt, jöjjön már végre az igazság, a rend, a méltóság, a jutalom, a megdicsőülés, az

uralkodás. E világ rendje megváltozván végül is odacsaphatók, erős, szent csapással, a gonoszokra? Szelidség vagy igazság uralkodik Isten Országában? Ez itt a kérdés.

Az a kérdés, hogy a végítélet János által festett képének mi köze van az evangéliumokhoz. Lélektani elfojtással járom az utat, miközben nagyságról álmodozom? Túrtem sokáig, de éjszakáimon álmodok nyakszelést rogyásig, hogy Shakespeare szavaival fejezzem ki magam? A világ erőszakspirálja egy soha nem látott végkifejletbe torkollik? Istené az utolsó csapás, ő is beléáll a harcba, csak erejében különbözik a földi verekedőktől?

A tudósok előbb vagy utóbb választ adnak az ilyen mardosó kérdésekre. Nekem azonban ma kell megvallanom mai hitemet. Hogyan élek, mire készülök, mit várok? Jobb sorsra fordultán ki tudom-cserélni szelidségem öltözetét hadi uniformisra? Szükségem van-e kárpótlásra azért, amit odaadtam, mert igazában nem akartam odaadni, igazában azt hittem, hogy anélkül is lehetek igaz keresztény? És most sajnálom, amitől megfosztottak, és követelem a jogaimat?

Sikertelen volt az életem, mert az adás szegénnyé, a szelidség balekká, a szolgálat kihatárává tett? Rajta, róni kezdem a végítélet forogatókönyvének sorait, hogy elviselhetővé tegyem az életemet addig, amíg eljön a nagy nap, de azért körbenézek, hátha történik még előtte valami. Nem tudok csendesen, nappal munkás és este ölbé tett kezekkel várakozni életem befejezésére, amelynek módjáról fogalmam sincs, mert a jövő ismeretlen, elrejtett, ha úgy tetszik: misztérium? Miféle magánapokalipszist forogatók a fejemben? Hol van Isten, hol vannak a barátaim és ellenségeim ebben a személyes drámában? János megírta, amit megírt, de én nem akarok olyan utolsó felvonást, amelyben elhagyom az utat, amelyet követtem és kicserélem a hitet, amely végigvezetett az úton. Nem vagyok puha agyagfigura, amit át lehet gyúrni más formára, engem már csak eltörni lehet.

Sugalmazott írás-e az Apokalipszis? Ezt súgta a Lélek János fülébe, vagy ez egy csalódott öregember álma, aki meg sem értette Isten Fiának igazi természetét? Vagy kettős természetű az Isten? Akkor zavarban vagyok. Lehetünk gondtalanul boldogok hullahegyek, a teremtés selejtje láttán? Nemde azok is Isten teremtményei? Semmi mentség nincs megtévelyedett lelküknek? Mi, gyarló emberek, már eljutottunk oda, hogy eltöröljük a halál- és az életfogytig tartó büntetéseket. De hát lesz pokol? Ki nem alvó tüzek és fogak örök csikorgatása? Ettől én, vágyaim ellenére kopott ruhás balek, kihúdom magam, és a kiválasztottak öntudatával méregetem az utcán az embereket? Ettől lesz könnyű a lelkem, ez előlegezi vigasztalásomat?

Nem tudom, mi és hogyan fog történni, felébredke abból a nagy álomból, amely lezárja földi életpályámat. Lelkem nyugalma azonban nem a közeli vagy távoli ítéletben találom meg, hanem esténként, ha békében térek nyugalomra. Nem siránkozom a világ állapotán, a katasztrofális helyzeten, mások hibáin, bűnein. Ez nem jó. Ez rontaná személyiség szerkezetemet. Elvonná figyelmemet a célról, a helyes eszközökről, mindennapi feladataimról. Nem akarok a világ végével foglalkozni. Az én világomnak hamarabb vége lesz, addig rendbe kell hoznom az élettrajzomat. Ez munkára serkent, vizsgálódásra indít, még elérhető célokat tűz ki. Még munkatársat láthatnak bennem az emberek, még segítőt a barátaim, a családom. Még nem töltöm ki alacsony érdemjegyekkel a világ, a társadalom bizonyítványát.

Megöregedtem, és már más szemmel nézek a mögöttem álló életre, mint egy gyermek, egy nyüzsgő felnőtt vagy egy vallási tanító. A tiszta éjszakákon felmérhetetlen távolságban világítanak a csillagok, mögöttük vagy felettük egy másik világ húzódik, a Tejút halvány, fehér szalagja. Ki veszi a bátorságot ahhoz, hogy megmagyarázza, mi vesz minket körül, ki tud számot adni az elképzelhetetlen energiáról, amely mozgásban tartja azt? Mindent átfogó tudásom nincs, de van egy tudás, amely elrendezi az életemet, és megtartja reményemet a holnapban.

Zsuzsika elment, és én itt ülök a szobámban, mindennapi ügyeimben gondolkodva. Az egyik polcon egész aktív életem ellenfele, Lenin mellszobra áll. Egykori személyzetisünk szobájából került hozzám. Ili, a Goldberger-gyári munkáslányból lett személyzetis már halott, a férje, kollégám, a verneti és recski koncentrációs tábornak egyként lakója, úgyszintén. „Lehet a szobor a szobámban?” – kérdezte Ili a rendszerváltás után. „Minek néz engem?” – kérdeztem vissza én.

2009.

